

VERGİ DAİRESİ BAŞKANLIĞINDA ÇALIŞAN PERSONELİN BOŞ ZAMANLARINI DEĞERLENDİRMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**(BALIKESİR ÖRNEĞİ)****GÖKTAŞ, Zekeriya****ÖZET**

Bu çalışmanın amacı Balıkesir Vergi Dairesi Başkanlığı'nda çalışan personelin boş zamanlarında uğraştıkları etkinlikler ve boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarının belirlenmesini oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma evrenini Balıkesir Vergi Dairesi Başkanlığı'nda görev yapan 361 personel, örnekleme ise random yöntemi ile seçilmiş 171 personel oluşturmaktadır. Çalışmada Balıkesir Vergi Dairesi Başkanlığı'nda boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarını tespit etmeye yönelik bir anket uygulanmıştır. Anket konu alanı uzmanların görüş ve önerilerini dikkate alınarak hazırlanmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışan personelin kişilik özellikleri, ikinci bölümde ise personelin boş zaman alışkanlıklarını tespitiye yönelik sorulara yer verilmiştir. Anketlerden elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak tablolaştırılmış ve değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda deneklerin büyük bir çoğunluğu günde 3-4 saatlik bir boş zamanlarının olduğunu, ancak boş zaman etkinliklerine yeterince katılmadıkları, kurumdaki boş zaman etkinliklerine yönelik tesislerin nicelik ve nitelik bakımından yetersiz olduğu ve imkan tanındığında (tesis ve zaman açısından) daha çok boş zamanı değerlendirmeye yönelik faaliyetlere katılacakları yolunda görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Araştırma kapsamına alınan personelin boş zamanlarını değerlendirmede hangi sorunlarını giderdiklerine ilişkin görüşlerine bakıldığında, %32.7'si "sosyal", %26.3'nün "psikolojik amaçlı" sorunlarını giderme şeklinde görüş bildirdikleri. Boş zamanların çalışanların üzerindeki etkilerine ilişkin olarak deneklerin büyük çoğunluğu %62.6'sı "dinlendirici", %50.9'u "rahatlatıcı", %60.8'i "iş stresinden uzaklaştırıcı" bir etkisi olduğu düşüncesinde oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Boş zaman, vergi dairesi, çalışanlar.

**A STUDY ON THE FREE TIME HABITS AND ACTIVITIES OF THE STAFF OF BALIKESİR TAX OFFICE PRESIDENCY.
(BALIKESİR SAMPLE)****SUMMARY**

The objective of this study was to investigate the free time habits and activities of staff working at the Balıkesir Tax Office Presidency.

The main base of the research corresponded 361 staff working at the center of Balıkesir Tax Office, whereas examples included 171 staff which were randomly selected. The application of an inquiry was performed in order to determine free time habits of Balıkesir Tax Office staff. While preparing the inquiry, the opinions and propositions of the experts were taken into consideration. This inquiry had two sections. In the first section, questions reflected the personel characteristics of staff, whereas in the the second section, mainly the free time habits of them were concerned in the questions. Data obtained from this inquiry were put in to a table by means of SPSS programme and then evaluated. At the end of this research, it was investigated that the majority of the staff participating the inquiry stated that they have 3-4 hours as free time in a day, however they don't participated free time activities sufficiently. This was mainly due to insufficient institutions both in quantity and quality. It was concluded that if enough time and institutions are supplied, they can participate free time activities more frequently. According to the study, it has been determined that 32,7

% of the staff in the study group overcome their social problems and 26.3 % of the staff overcome their psychological problems in their free time activities. It has also been determined that as the effects of free time activities on staff in study group have been stated as follow; 62,6 % refreshing, 50.9 % relaxing, 60,8 % stress- free.

Key Words: Leisure time, Tax Office, Staff

GİRİŞ VE AMAÇ

İnsanların var olduğundan bu yana ve kendi inisiyatifleri dışında zamanı kullanmaktadırlar. Bilim ve teknikteki gelişmeler zamanı durdurmayı becerememişlerdir. Teknolojinin gelişmesi sayesinde, günümüzde toplumlar zamanı bilinçli olarak kullanmak için yeni araştırmalara yönelmişlerdir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler sanayileşme ile birlikte insanların, iş ve çalışma dışı zamanları birbirinden ayrılmaya başlamıştır.

Boş zamanı bireyin yaşamak için başvurması gereken uğraşların dışında bireysel tercihlerine ayıracağı zaman olarak tanımlanmaktadır. Bir başka tanıma göre boş zaman günlük hayatın uyku, dinlenme ve çalışma dışında kalan bireyin isteği gibi kullanabileceği zamandır. Boş zamanın değerlendirilmesi ise, bireyin istediği bir uğraş ile zevk ve doyum sağlamak amacı ile boş zamanda bireysel veya grupla yapılan etkinliklerdir(GÖKÇE,1984, KARAKÜÇÜK,1995, MÜFTÜGİL,1993 , ROSSMAN,1983).

Boş zamanda yapılan bu etkinlikler her yaş ve cinsteki insanların katılımlarına imkan verir, bir sınırlama söz konusu değildir. İnisiyatif kişinin kendisindedir.

Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacı Balıkesir Vergi Dairesi'nde görev yapan personelin boş zamanında uğraştıkları etkinlikler ve boş zamanını değerlendirme alışkanlıklarının belirlenmesini oluşturmaktadır.

MATERYAL VE METOD

Araştırma tarama modelindedir.Araştırmanın çalışma evrenini Balıkesir Vergi Dairesi Başkanlığında görev yapan 400 personel; örneklerimi ise random yöntemiyle seçilmiş 171 personel oluşturmaktadır.

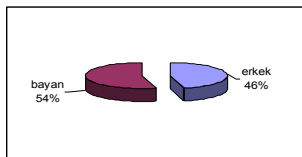
Çalışmada Balıkesir Vergi Dairesi Başkanlığında Çalışan Personelinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarını tespit etmeye yönelik bir anket uygulanmıştır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır; birinci bölümde çalışan personelin kişisel özellikleri, ikinci bölümde ise personelin boş zaman alışkanlıklarını tespiti yönelik sorulara yer verilmiştir.

Anketlerden elde edilen verilerin SPSS programında dağılımlarını ve frekanlarını belirten grafikler ile yüzde hesapları, istatistik analizleri ve yorumları yapılarak tablolastırılmış ve değerlendirilmiştir.

BULGULAR

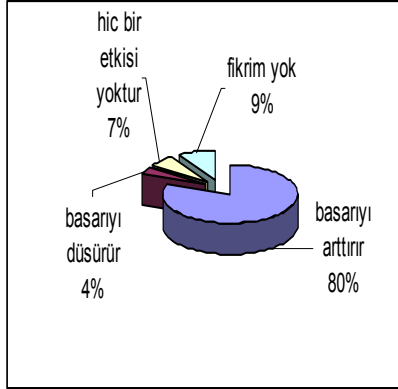
Tablo 1: Çalışan Personelin Cinsiyet ve Medeni Durumları

Cinsiyetiniz	FREKANS (N)	YÜZDE %
Erkek	79	46.2
Bayan	92	53.8
TOPLAM	171	100

Tablo 1'e bakıldığında, çalışan personelin %46.2'si "erkek", %53.8'si "bayan" olduğu görülmektedir.

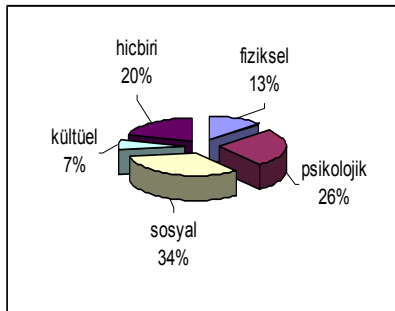
Tablo 2: Personelin Boş Zamanları Değerlendirmesinde İş Hayatına Etkisine İlişkin Görüşleri

Boş Zamanların İş Hayatına Etkisine İlişkin Görüşleriniz	FREKA	YÜZ
	NS (N)	DE (%)
Başarıyı artırır	138	80.7
Başarıyı düşürür	6	3.5
Hiçbir etkisi yoktur	12	7.0
Fikrim yok	15	8.8
TOPLAM	171	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, deneklerin büyük bir çoğunluğu (%80.7'si) boş zamanların iş hayatına etkisinin "başarıyı artırıcı" olduğu yönünde görüş bildirirken, %3.5'i "başarıyı düşürecek" yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 3: Çalışanların Boş Zaman Etkinliklerinde Hangi Sorunlarını Giderdiklerine İlişkin Görüşleri

Hangi Sorunlarınızı Gideriyorsunuz	FREKANS (N)	YÜZDE (%)
Fiziksel	23	13.5
Psikolojik	45	26.3
Sosyal	56	32.7
Kültürel	12	7.0
Hiçbiri	35	20.5
TOPLAM	171	100

Tablo 3'deki verilere göre, araştırmaya katılan deneklerin %32.7'si "sosyal", %26.3'ü "psikolojik", %20.5'i "hiçbiri", %13.5'i "fiziksel", %7'si "kültürel" amaçlı sorunlarını giderdikleri şeklinde görüş belirttikleri tespit edilmiştir.

Tablo 4: Çalışanların Kurumdaki Boş Zamanları Değerlendirmeye Yönelik Etkinlik Türleri

Katıldığınız Etkinlik Türleri	FREKANS(N)	YÜZDE%
Salon Sporları (Voleybol, Teakwando, Karate vb.)	3	1.8
Müzik	2	1.2
Yabancı Dil Kursu	2	1.2
El Sanatları (elişi, resim vb.)	-	-
Halk Oyunları	5	2.9
Masa Tenisi	158	92.4

Bilgisayar Kursu	2	1.2
Satranç	1	0.6
Kütüphane	11	6.4
Gezi, Eğlence	6	3.5
Tiyatro	-	-
N = 190		

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, deneklerin uğraştığı boş zaman etkinliği olarak; %92.4'ü “masa tenisi”, %6.4 'ü “kütüphane” %3.5 ' i “gezi, eğlence”, %2.9'u “halk oyunları”, %1.8'i “salon sporları”, %1.2'si “müzik”, %1.2'si “yabancı dil kursu”, %1.2 ' si “bilgisayar kursu”, %0.6 ' sı “santranç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 5 : Personelin Boş Zaman Etkinliklerine Yeterince Katılmama Nedenleri

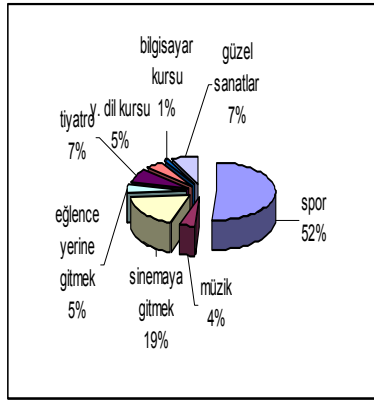
Boş Zaman Etkinliklerine Yeterince Katılmama Nedenleri	FREKANS (N)	YÜZDE%
Boş zamanları değerlendirmek gibi bir alışkanlığım yok	41	24.0
Araç- gereç malzemeler yeterli değil	38	22.2
Etkinlikleri değerlendirecek yetkililer konuyla ilgili değil	35	20.5
Boş zamanların değerlendirme isteklerimizle ilgilenen yok	26	15.2
Kurumda istediğim tür etkinlikler yok	68	39.8
Programları bana uymuyor	29	17
Tesisler sürekli kapalı	3	1.8
Tesisler yeterli değil	27	15.8
N= 267		

Tablo 5 incelendiğinde, personelin boş zaman etkinliklerine yeterince katılmama nedenleri olarak; % 39.8 ' i “kurumda istediğim tür etkinlikler yok” , % 24'ü “boş zamanları değerlendirmek gibi bir alışkanlığım yok”, % 22.2'si “araç- gereç malzemeler yeterli değil” , % 20.5 'i “etkinlikleri değerlendirecek yetkililer konuyla ilgili değil”, % 17 'si “programları bana uymuyor”, % 15.8 ' i “tesisler yeterli değil”, % 15.2'si “boş zamanların değerlendirme isteklerimizle ilgilenen yok”, %1.8'i “tesisler sürekli kapalı” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 6 : Personelin Kurumdaki Tesislerin Verimli Bir Şekilde İşletilmesi İçin Hangi Şartların Oluşturulması Gerektiğine İlişkin Görüşleri

Tesislerin Verimli İşletilmesi Hangi Şartlara Bağlıdır	FREKANS(N)	YÜZDE (%)
Eğitilmiş personel	38	22.2
Boş zaman etkinliklerin öneminin anlatılması	28	16.4
Tesislerin işleyecek duruma getirilmesi	81	47.4
Programların uygun saatlere ayarlanması	96	56.1
N = 243		

Tablo 6' daki verilere göre, denekler kurumdaki tesislerin verimli işletilmesine ilişkin olarak %56.1'i " programların uygun saatlere ayarlanması ", % 47.4 ' dü " tesislerin işleyecek duruma getirilmesi " , % 22.2 ' si " eğitilmiş personel " , % 16.4 ' nün " boş zaman Etkinliklerin öneminin anlatılması " , şeklinde görüş belirttikleri tespit edilmiştir.

Tablo 7: Personelin Kurum Dışında Katıldığı Boş Zaman Etkinliklerine İlişkin Görüşleri

Kurum Dışında Katıldığınız Boş Zaman Etkinlikleriniz	FREKANS (N)	YÜZDE %
Spor	49	52
Müzik	4	4
Sinemaya gitmek	18	19
Eğlence yerine gitmek	5	5
Tiyatro	7	7
Yabancı dil kursu	5	5
Bilgisayar	1	1
Güzel sanatlar	7	7
N = 96		

Tablo 7'deki verilere göre, çalışan personel kurum dışındaki katıldığı boş zaman etkinliklerine ilişkin olarak %52'si "spor yapmak", %19'u "sinemaya gitmek", %7'si "tiyatro", %7'si "güzel sanatlar", %5'i "eğlence yerine gitmek", %5'i "yabancı dil kursu", %4'dü "müzik", %1'i "bilgisayar kursuna" katılabilecekleri şeklinde cevap verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 8: Personel En Çok Boş Zaman Etkinliklerine Hangi Nedenlerle Katıldıklarına İlişkin Görüşleri

Boş Zaman Etkinliklerine Hangi Nedenle Katılmaktasınız	FREKANS(N)	YÜZDE%
En iyi yaptığım ve yeteneklerime uygun olduğun için	47	27.5
Arkadaşlarla birlikte olabiliyorum	73	42.7
Fazla para harcamamı gerektirmiyor	33	19.3
Kurumda başka etkinlik yok	50	29.2
Etkinliklere katılmamı engelleyecek çevre ve aile baskısı yok	18	10.5
Etkinlik merkezlerine kolayca ulaşabiliyorum	20	11.7
Güzel bir ortam var	66	38.6
Etkinlik yapabileceğim tesis araç-gereç müsait	31	18.1
Programlar bana uyuyor	60	35.1
N = 398		

Tablo 8'e bakıldığında, denekler en çok boş zaman etkinliklerine hangi nedenle katıldıklarına ilişkin; %42.7'si "arkadaşlarla birlikte olabiliyorum", %38.6'sı "güzel bir ortam var", %35.1'i "programlar bana uyuyor", %29.2'si "kurumda başka Etkinlik yok", %27.5'i "en iyi yaptığım ve yeteneklerime uygun olduğu için", %19.3'ü "fazla para harcamamı gerektirmiyor", %18.1'i "etkinlik yapabileceğim tesis araç- Gereç müsait", %11.7'si "etkinlik merkezlerine kolayca ulaşabiliyorum", %10.5'i "etkinliklere katılmamı engelleyecek çevre ve aile baskısı yok" cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 9 : Personelin En Çok Boş Zaman Etkinliklerine Hangi Nedenlerle Katıldıklarına İlişkin Görüşleri

Boş Zamanları Değerlendirme Sizde Nasıl Bir Etki Bırakıyor	FREKANS(N)	YÜZDE%
Dinlendirici buluyorum	107	62.6
Eğlenceli ve heyecan verici buluyorum	43	25.1
Rahatlatıcı ve can sıkıntısından uzaklaştırıcı buluyorum	87	50.9
Farklı yaşantılar buluyorum	10	5.8
Çevrem genişliyor	28	16.4
İş stresinden kurtuluyorum	104	60.8
Mutlu edici ve zevk verici buluyorum	42	24.6
Sağlığıma olumlu etki yapıyor	84	49.1
İnsanlarla daha kolay ilişki kurabiliyorum	35	20.5
Sosyal statü sağlıyor	23	13.5
N = 563		

Yukarıdaki verilere göre, boş zamanların denekler üzerindeki etkilerine ilişkin; %62.6'sı "dinlendirici bulması", %60.8'i "iş stresinden kurtulması", %50.9'u "can sıkıntısından uzaklaşması", %49.1'i "sağlığıma olumlu etki yapıyor", %25.1'i "eğlenceli ve heyecan verici bulması", %24.6'sı "mutlu edici ve zevk verici bulması", %20.5'i "insanlarla daha kolay ilişki sağlıyor", %16.4'ü "çevre geliştirmesi", %13.5'i "sosyal statü sağlıyor", %5.8'i "farklı yaşantılar bulması" şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışma kapsamına alınan personelin, %46.2'i Erkek,%53.8'i Bayan oldukları tespit edilmiştir (Tablo1). Personelin boş zamanlarının değerlendirilmesinde iş hayatına etkisine ilişkin görüşlerine bakıldığında %80.7'sinin başarıyı arttırdığı şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir (Tablo 2).

Rekreasyonun çalışmaya olan paralelliği ya da ilişkisi, rekreasyon faaliyetlerinin fiziksel ve zihinsel alanlarda çalışanlar üzerinde olumlu etki yaratarak, kişinin çalışma verimini artırması noktasında yoğunlaşmaktadır.(ROSSMAN ,1983) Bu noktadan hareketle deneklerin bu yolda görüş bildirmelerinin olumlu bir sonuç olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamına alınan personelin boş zamanlarını değerlendirmede hangi sorunları giderdiklerine ilişkin görüşlerine bakıldığında büyük bir çoğunluğunun (%32.7'si) sosyal, %26.3'nün psikolojik amaçlı sorunlarını giderme şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Ancak %20.5'nin hiçbiri demesi düşündürücü bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Bozatay (1998) yaptığı çalışmada, Çanakkale İli'nde bulunan devlet memurlarının katıldığı boş zaman etkinliklerinin sorunlarını giderilmesindeki etkisine yanıtlarda psikolojik (%27.5), sosyal (%27), Fiziksel (%18), kültürel (%15.8) şeklinde cevap verilmiştir. Bu çalışma araştırma sonuçları ile paralellik arz etmektedir(BOZATAY,1998).

Deneklerin kurumdaki boş zamanlarını değerlendirmeye yönelik etkinlik türü olarak büyük bir çoğunluğunun (%92.4) "masa tenisi" sporu ile uğraştıkları tespit edilmiştir. Bu

sonuca göre kurumda boş zaman etkinliklerine yönelik olarak masa tenisi ile ilgili araç ve malzemenin bulunmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Personelin, boş zaman etkinliklerine yeterince katılıp katılmadıklarına ilişkin soruya büyük bir çoğunluğunun (%87.1) “Hayır” cevabı verdiği tespit edilmiştir. Yine deneklerin bu etkinliklere katılmama nedenlerinin %39.8 kurumda istediği türde etkinliğin olmadığını bildirirken, %24 ise boş zamanları değerlendirmek gibi bir alışkanlığın olmadığı şeklinde görüş bildirmişler ve %22.2’si ise araç gereç ve malzemenin yeterli olmadığını beyan ettikleri tespit edilmiştir. Yetiş (2000) yaptığı çalışmada, deneklerin etkinliklere katılmama nedenlerinin kurumda istediği türde etkinliğin olmadığı, isteklerine cevap verecek kişilerin olmadığı ve araç gereç ve malzemenin yeterli olmadığı tespit edilmesi araştırma sonuçları ile paralellik arz etmektedir. Bu sonuçlardan hareketle kurumda çalışanların bu tür faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçları karşılayacak programların araç gereç ve malzemenin ve personelin istihdam edilmesi çalışanların daha çok boş zaman etkinliklerine katılmasını sağlayacağı ve dolayısıyla çalışma verimlerini arttıracığı söylenebilir.

Boş zamanların çalışanların üzerindeki etkilerine ilişkin olarak deneklerin büyük çoğunluğu %62.6’sı “dinlendirici”, %50.9’u “rahatlatıcı”, %60.8’i “iş stersinden uzaklaştırıcı” bir etkisi olduğu düşüncesinde oldukları tespit edilmiştir. Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacını Balıkesir Vergi Dairesinde görev yapan personelin boş zamanda uğraştıkları etkinlikler ve boş zamanını değerlendirme alışkanlıklarının belirlenmesini oluşturmaktadır. Alparlan ve Arkadaşları (2003), Türk Hava Kuvvetleri Komutanlığı’nda görev yapan askeri personelin üzerinde yaptıkları çalışmada, deneklerde en çok boş zamanların personele dinlendirici ve sakinleştirici bir etki bıraktığı tespit edilmiştir (ALPARSLAN ve Ark, 2003). Yetiş’in (2000) yaptığı çalışmada da, boş zamanların çalışanların üzerindeki etkilerine ilişkin olarak deneklerin büyük çoğunluğu dinlendirici (%54.5), rahatlatıcı (%52.2) iş stresinden uzaklaştırıcı (%45.1) bir etkisi olduğu düşüncesinde oldukları tespit edilmiştir (YETİŞ, 2000).Özışıkın (1998))araştırmasında rekreasyonel etkinliklerin önem sırasına göre en belirgin etkisinin %94,5 ile denekleri dinlendirmesi eğlendirmesi ve heyecan verici olması şeklinde tepiti(ÖZİŞIKIN, 1998)

Sonuçta boş zamanların değerlendirilmesinin iş hayatına etkisine ilişkin görüşün Başarıyı arttırdığı, personel ortalama boş zamanlarının 3-4 saat olduğunu belirtmiştir. Kurumdaki boş zamanı değerlendirmeye yönelik olarak “masa tenisi” sporuyla uğraştıkları, boş zaman etkinliklerine yeterince katılmadıklarını ve katılmama nedeninin ise kurumda programların uygun saatlere ayarlanmaması görüşünü bildirmişlerdir. Çalışanlar üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri dinlendirici, rahatlatıcı ve can sıkıntısından uzaklaştırıcı buluyorum şeklinde görüş bildirdikleri verilen cevaplara göre tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre; uygulamaya yönelik olarak Balıkesir Vergi Dairesinde görev yapan personelinin aktif rekreasyonel yaşama yönlendirilmesi, boş zamanlarının farkına varmalarının sağlanması, kurumda bu tür etkinlikler yapabilecek formel ya da informal organizatör birimlerinin oluşturulması, tesislerin işletilecek duruma getirilmesi, boş zaman faaliyetleri için programların ayarlanması, personelin kurumun tesislerinde boş zaman etkinliklerine katılmadıkları, kurumun spor tesislerinin de yeterli kapasitede olmayışı Balıkesir Vergi Dairesi Başkanlığı’nın boş zaman etkinliklerine önem vermediğini göstermektedir.

Araştırmaya yönelik ise; rekresyon araştırmalarının toplumun diğer kesimlerine yönlendirilmek suretiyle, rekreatif beklentilerinin belirlenerek, gerekli planlamaların ve yatırımların yapılmasına ortam yaratılması şeklinde öneriler ileri sürülebilir

KAYNAKLAR

1. ALPARSLAN, T., KILCIGİL, E., BAŞPINAR, E., (2003)Türk Silahlı Kuvvetlerine Bağlı Türk Hava Kuvvetleri Komutanlığı Karargahında Görev Yapan Askeri Personelin Boş Zaman Değerlendirmelerinde Sporun Yeri, SPORMETREBeden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2003, I (2) 99-1062, Ankara Üniversitesi .
2. BOZATAY, H., (1998), Devlet Memurlarının Rekreatif Faaliyetleri Üzerine Bir Araştırma, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
3. GÖKÇE, B., (1984) “Orta Öğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları”, M.E.B Yayını, s, 18 Ankara.
4. KARAKÜÇÜK, S., (1995), “Rekreasyon, Boş zamanları Değerlendirme, Kavram Kapsam ve Bir Araştırma”, Seren Matbaacılık Yayınları, S. 5-6, Ankara,
5. MÜFTÜGİL, S., (1993), “Dinlenme ve Turizm İlişkisi”, Derleyen: Ş. Yarcan, Seyehat Yönetimi, Boğaziçi Yayını s.63, İstanbul.
6. ROSSMAN, R, J., (1983), “Participant Satisfaction with Emplaye Recreation” Joperd, october, s.60.
7. ÖZİŞİK, Y., (1998), Kara harp Okulu Öğretim Elemanlarının Rekreasyon Sorunları Üzerine Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.56,57 , Ankara.
8. YETİŞ, Ü., (2000), Kamu Kuruluşunda Çalışan Devlet Memurlarının Boş Zaman Faaliyetlerini Değerlendirme Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.